Diagnostic sintetic și recomandări

Patrimoniu construit

Perspectiva INP și OAR

Patrimoniul construit al Bucureștiului - de la monumente clasate la fondul construit recent și infrastructura verde-albastră - trebuie tratat ca infrastructură urbană esențială pentru regenerare, adaptare climatică, coeziune socială și identitară, nu doar ca obiect de muzeu.

Propunerile acestui diagnostic sintetic realizat pentru elaborarea Strategiei Culturale a Municipiului București se organizează în jurul a patru direcții – **cunoaștere, recunoaștere, recuperare și actualizare** – susținute prin **prevenție, finanțare, formare** și **cooperare.**

O definiție extinsă a patrimoniului Bucureștiului

Patrimoniul nu se reduce la monumentele clasate, el trebuie să cuprindă valorile arhitecturale, urbane, arheologice și peisagistice, inclusiv patrimoniul recent și fondul construit cotidian.

Categorii pentru o mai bună mapare și identificare a patrimoniului construit:

- **Straturi istorice** > patrimoniu medievale / secolul al XIX-lea și Belle Époque / arhitectura neoromânească / modernismul interbelic și postbelic / patrimoniul recent.
- **Scări** > clădire / parcelar / tramă stradală / ansamblu / spațiu public / infrastructură verde-albastră.
- **Tipologii** > locuire tradițională / locuire colectivă / cult / instituții și școli / producție și industrie / transport / piețe / patrimoniu memorial și funerar.
- **Situații** > patrimoniu în uz / subutilizat / abandonat / vulnerabil sau inaccesibil publicului.

Diagnostic sintetic

	Probleme identificate	Cauze principale
Stare fizică și utilizare	Degradare avansată, abandon (în special patrimoniul industrial), intervenții incompatibile și pierderea contextului istoric.	Litigii/situații juridice neclare, lipsa resurselor proprietarilor, absența inspecțiilor și a întreținerii periodice.
Date și cunoaștere	Evidență incompletă, documentații dispersate, lipsa evaluărilor comparative la zi.	Acces public limitat la informație și absența unui sistem unitar de monitorizare.
Dezvoltare urbană	Demolări și inserții agresive (ex. cazul Matache, încă nerezolvat și cu risc de repetare).	Presiune imobiliară ridicată în lipsa unei viziuni coerente de dezvoltare spațială.
Riscuri și reglementări	Vulnerabilitate majoră la cutremure, incendii și schimbări climatice; intervenții tehnice neadecvate.	Lipsa unei hărți a riscurilor, aplicarea disjunctă a normativelor (seismic vs. incendiu vs. energetic) și deficit de competențe interdisciplinare.
Guvernanță și finanțare	Blocaje administrative, finanțare insuficientă și discontinuă, reacții civice doar post-factum.	Responsabilități fragmentate între instituții, capacitate profesională limitată și lipsa dialogului constant cu comunitatea.

Cadrul strategic - 4 direcții de acțiune complementare

1. **Cunoaștere:** Inventariere și evaluare standardizată a stării și riscurilor; deschiderea datelor către public și implicarea civică în documentare (de tip crowdsourcing).
2. **Recunoaștere:** Extinderea protecției asupra patrimoniului neclasat (inclusiv modernist, industrial și recent) și promovarea intervențiilor de calitate.
3. **Recuperare:** Trecerea de la intervenții de avarie la prevenție sistematică, întreținere curentă și investiții multianuale de restaurare.
4. **Actualizare:** Reutilizare compatibilă, accesibilizare și integrarea clădirilor istorice în tranziția ecologică și viața curentă a cartierelor.

Condiții transversale: Formare profesională interdisciplinară (inginerie seismică, eficiență energetică, conservare) și dezbatere publică constantă.

Instrumente operaționale și de implementare

- **Sistem integrat de evidență și risc (Primăria Municipiului București – Institutul Național al Patrimoniului – Administraţia Municipală pentru Consolidarea Clădirilor cu Risc Seismic – Inspectoratul General pentru Situații de Urgență):**
  - Program comun de inventariere conectat la o bază de date **GIS interoperabilă**.
  - **Hartă a riscurilor** și ghiduri de intervenție compatibilă (corelarea cerințelor seismice, de incendiu și energetice).
- **Serviciu de întreținere preventivă (model *Monumentenwacht*):**
  - Extinderea programului pilot INP - Institutul Naţional al Patrimoniului (de la Avrig) la nivelul Bucureștiului.
  - *Funcționare:* Inspecții periodice, planuri de mentenanță și mici reparații curente pentru proprietari.
  - *Finanțare:* Investiție inițială municipală (echipe/dotări), susținută ulterior prin subvenții și abonamente cu tarife diferențiate.
- **Fond Municipal pentru Patrimoniu și finanțare mixtă:**
  - Instrument dedicat (complementar PNR - Programul Național de Reformă, TMI - Timbrul Monumentelor Istorice, AMCCRS - Administraţia Municipală pentru Consolidarea Clădirilor cu Risc Seismic) care oferă **microgranturi** pentru întreținere, puneri în siguranță, studii și restaurare pentru proprietari publici și privați.
  - Crearea unui portofoliu de proiecte mature pentru atragerea fondurilor europene (inclusiv exercițiul post-2027) și a cofinanțărilor private.
- **Concursuri de soluții (parteneriat PMB - Primăria Municipiului București – OAR - Ordinul Arhitecților din România):**
  - Obligativitatea concursurilor de arhitectură/urbanism pentru investițiile publice cu impact (inclusiv intervenții la scară mică), integrând criterii de biodiversitate, economie de energie și mentenanță.
  - Evaluare și continuitate: documentarea proiectelor-pilot și evaluarea lor după implementare, pentru transferul bunelor practici.
  - Construirea unei echipe interne în PMB - Primăria Municipiului București capabile să gestioneze aceste proceduri.
- **Platformă federată de cooperare și formare (coordonată de ARCUB-AEUB):**
  - Rețea care conectează inițiativele existente (*112 Patrimoniu, Re-Rise, De-a arhitectura, DaDeCe, Catalog București*).

○ Include catalog de cursuri, asistență tehnică pentru proprietari, șantiere-școală (finanțate prin granturi anuale) și un **Raport public anual privind starea patrimoniului**.

Portofoliu prioritar de intervenții - proiecte-pilot

Selecția proiectelor se va face după valoare, urgență, claritate juridică și maturitatea documentațiilor, pe șase paliere:

- **Emblematic:** Curtea Veche, Hanul Solacolu, Palatul Dacia-România (Pinacoteca), Palatul Cantacuzino, Casa Macca, Cinema/Teatrul Capitol, Școala Centrală.
- **Industrial și infrastructură:** Moara lui Assan, Fabrica Bragadiru, Gara de Nord, Gara Filaret, zona Malaxa–Hala Laminor (abordare la scară de ansamblu).
- **Instituțional public:** Auditul clădirilor deținute de stat/municipalitate și transformarea lor în modele de bună practică în întreținere și restaurare.
- **Spațiu public și verde:** Programe integrate pentru parcurile istorice (Cișmigiu, Herăstrău, Carol) și spațiile de proximitate.
- **Educațional și locuire colectivă:** Școli istorice și condominii moderniste reprezentative (ex. imobilele Malaxa–Burileanu, ARO, Scala).
- **Dotări culturale:** Evaluarea și reactivarea unor obiective precum Muzeul Storck, Halele Obor și Casa Radio.

Bibliografie de referință

- Grigore Ionescu, *București. Ghid istoric și artistic*, Fundația pentru literatură și artă „Regele Carol II", București, 1938.
- Mariana Celac, Octavian Carabela, Marius Marcu-Lapadat, *București, arhitectură și modernitate. Un ghid adnotat*, ArCuB-Simetria, București, f.a.
- Hanna Derer (coord.), *Cartea neagră. Distrugerea patrimoniului arhitectural și urbanistic din România. București 1990-2009*, Ed. Coresi, București, 2009.
- *Raportul Comisiei Prezidențiale pentru patrimoniul construit, siturile istorice și naturale*, Administrația Prezidențială, Ed. Institutul Cultural Român, București, 2009.
- *Cui i-e frică de cartierul Matache? Principii de regenerare urbană pentru zona Matache - Gara de Nord din București*, Pro Patrimonio, București, 2012
- *Raportul pentru București*, Filiala teritorială București a OAR, edițiile 2016, 2018 și 2022; programul 112 Patrimoniu
- *Strategia națională privind protejarea monumentelor istorice 2022-2032*, Ministerul Culturii - Unitatea de Management a Proiectului, Institutul Național al Patrimoniului, București, 2022.